

ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI ANALİZ SERİSİ

Bilgi Kültür
Merkezi

5/22/2013

No: 4

İsrail Solu'nun Yanlıları

Ömer Behram Özdemir

Giriş

İsrail'de 2013 Ocak ayında yapılan genel seçimler Yesh Atid sandalye ile üçüncü sırada yer alırken Tzipi Livni'nin

Özet: İsrail'de 2013 Ocak ayında yapılan genel seçimler Yesh Atid partisi başta olmak üzere merkez ve muhafazakâr partilerin zaferine sahne olurken parti içi bölünmeler yaşayan Kadima'nın sandıkta eridiği bir seçim de olmuştur. İsrail İşçi Partisi kazandığı 15 sandalye ile üçüncü sırada yer alırken Tzipi Livni'nin liderliğindeki merkez sol Hatnua partisi ile Zahava Gal-On liderliğindeki sol Meretz partileri altışar sandalye ile 7. ve 8. sıraları aldılar. Bu analiz ise sürekli oy kaybeden İsraili sol partilerin sorunlarına ışık tutmayı amaçlamaktadır.

partisi başta olmak üzere merkez ve muhafazakâr partilerin zaferine sahne olurken parti içi bölünmeler yaşayan Kadima'nın sandıkta eridiği bir seçim de olmuştur. Bir önceki seçime göre oy kaybı yaşasa da Likud-Evimiz İsrail koalisyonu seçimden birinci parti olarak çıkmıştır. İsrail İşçi Partisi kazandığı 15

liderliğindeki merkez sol Hatnua partisi ile Zahava Gal-On liderliğindeki sol Meretz partileri altışar sandalye ile 7. ve 8. sıraları aldılar. Likud-İsrail Evimiz, Hatnua, Yesh Atid ve Yahudi Evimiz Partisi'nden oluşan çok taraflı bir koalisyon hükümeti 5 hafta kadar süren ¹ yoğun

Ortadoğu
Enstitüsü, Sakarya

•••

Yazar Hakkında: Ömer Behram Özdemir, 2009 yılında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi. Avrupa'da Milliyetçi Ayrılıkçı Hareketler: IRA ve ETA Örnekleri" başlıklı tezini 2012 yılında vererek Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ndeki Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Halen Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Doktora eğitimine devam etmektedir.

Bilgi Kültür Merkezi: 2004 yılından itibaren faaliyet gösteren Bilgi Kültür Merkezi Sakarya merkezli bir sivil toplum kuruluşudur. <http://bilgikultur.org/>

Ortadoğu Enstitüsü: Bilgi Kültür Merkezi altında faaliyet gösteren bu birimde Ortadoğu'nun siyasi, kültürel ve ekonomik gelişmelerini merkeze alan çalışmalar yapılmaktadır.

Adres: Çark Caddesi Asım Hamdi Apt. No: 66, Adapazarı, Türkiye, E-mail: bilgi.kultur.org@gmail.com

Tel: 0 264 278 16 26

görüşmelerin ardından kuruldu.

2011 Temmuz'undan başlayarak İsrail toplumu hayat pahalılığı ve sosyal adaletsizliğe karşı sokaklara inmeye başladı. Sadece Tel Aviv'de yüz binlerce² İsrailli sokaklardayken Hayfa ve Kudüs'te de on binler sosyal adalet çağrılılarıyla İsrail'in gündemini belirlediler. Yapılan kamuoyu yoklamaları sokaklarda büyüyen bu tepkiye toplum tabanında yüksek oranda bir desteğin olduğunu³ göstermiştir. 2012'de yapılan geniş kapsamlı bir araştırmada ise İsrail toplumunun yarısından fazlasının⁴ iki devletli çözüme olumlu yaklaştığı⁵ çatışmalara çözüm bulunması tezine olumlu yaklaştığı sonucu çıkmıştır. Bu ve benzer kamuoyu araştırmalarında sorulan sorular ve alınan cevaplar çerçevesinde İsrail toplumunun çoğunluğunun bu ayrışmayı barış istemekten ziyade İsrail içindeki Araplardan kurtulmak veya Apartheid vari Arapların oy hakkı bile olmayan bir düzen için tercih ettikleri görülmektedir⁶. Lakin yine de bir dönem sadece sol kesim tarafından dile getirilen iki devletli bir çözümün diğer kesimler tarafından da konuşulması bu fikrin ilk

savunucusu olan merkez sol için bir atılım fırsatıydı. Keza sosyal adalet isteyen yüz binlerin İsrail sokaklarına dökülmesi de toplumda sol siyasete bir ihtiyaç duyulduğunu göstermekteydi. Peki İsrail merkez solu niye bu fırsatları kullan(a)madı?

İsrail Solu ve Değerler Sorunu

İsrail merkez solunun yapısal temeldeki sorunları İsrail seçmenine sağ ve merkez partilere karşı bir alternatif sunmasının önünde engel teşkil etmektedir. İsrail'in kurucusu David Ben Gurion'un partisi Mapai'nin devamı olan İsrail İşçi Partisi ülkenin kurucu partisi olarak değerlendirilebilir. Lakin çok büyük çoğunluğu göçmenlerden oluşan İsrail'de İşçi Partisi savunduğunu iddia ettiği sol değerlerin aksine elitist bir çizgidedir. Avrupalı Yahudi seçmene hitap eden ve iktidarın Avrupa kökenli Yahudilerin tekelinde olması çizgisinde olan ve Rusya ve Ortadoğu'dan göçmüş Yahudileri dışlayan bir yapının⁷ öncelikle ne kadar "sol" olduğu tartışılabilir. İsrail toplumunun önemli bir kısmını oluşturan Avrupa dışı Yahudilere (Sefarad, Mizrahi, Rusya Yahudileri) alternatif

sunamayan İşçi Partisi'nin bu tutumu hem büyük bir oy potansiyelini harcamak hem de İsrail siyasetini kimlikler üzerinden ilerlemeye katkı sağlamak manasına gelmektedir. İsrail siyasetinde küçük partilerin seçmenlerinin ideolojik sebepler yerine etnik kimliklerine yakın siyasi hareketleri tercih etmeleri bu etkinin somut sonucu olarak görülebilir. Avrupa merkezci bir perspektif ile göçmenlerden kurulu bir toplumda Avrupa dışındaki göçmenlere karşı gösterilen bu tutum İsrail merkez solunun içselleştirilmiş bir Oryantalizm ile hareket ettiğini göstermektedir.

Yahudi toplumu içinde belli kesimleri İsrail kültürü için tehdit gören bir siyasi yapının Filistinliler ile barış yapabilmesi de fiili olarak pek mümkün gözükmemektedir. İsrail solunun sağ cepheden ayrıştığı en önemli nokta uzun bir süre İsrail-Filistin çatışmasına dair farklı bakış açıları olmuştur. İsrail sağı için öncelik taşıyan kavram "güvenlik" iken sol "barış" kavramının üzerinde durmaktaydı. Camp David barış sürecinde İsrail siyasetindeki "şahin-güvercin" ayrımı keskin iken geçen 10 yılı aşkın sürede bu

fark kapandı. 1992 ila 2009 arasında merkez sol %20'lik bir oy kaybı yaşarken bu süreçte sağ partilerin oy artışı %3 ile sınırlı kalmış lakin merkez partiler İsrail siyasetinde yeni bir güç olarak ortaya çıkmışlardır. Solun kan kaybettiği bir dönemde sağ partilerin çok büyük bir yükseliş yaşamamaları İsrail seçmeninin "sağcılışması" tezine darbe vurmaktadır⁸. "Barış" cephesinin öncüsü olarak gözüken sol 2000'li yıllarda dayanak noktalarından sapmıştır. Kadima'nın barış ve müzakereyi savunduğu bir dönemde muhalefet olarak tam aksi yönde duran İşçi Partisinin bu tavrı 1990'lı yılların "şahin-güvercin" denklemini tamamen yıkmıştır. İsrail solunun bu değişimi ve seçmenin soldan kaçışını Cohen solun politikalarının bir sonucu olarak görmekte ve bu süreci İsrail toplumunun sağcılışması değil solun kendini tasfiyesi olarak yorumlamaktadır⁹. İşçi Partisi lideri Yachimovic'in parti içindeki eski dönem kalıntılarını temizleyip yeni bir parti inşa etmek amacıyla olduğu yorumları Yachimovic'in kendilerinin bir "sol parti" olmadığı yönündeki ifadeleriyle¹⁰ desteklenmektedir.

Merkez solun kendi söyleminden feragat ettiği her hamle Cohen'in dediği gibi yapının kendini tasfiyesine sebep olmaktadır.

Alternatif Söylem Eksikliği ve İstikrar

İsrail merkez solunun irtifa kaybının bir başka sebebi ise seçmeni kendi safına çekebilecek alternatif bir söylem üretmekten uzakta olmasıdır. 1977'den bu yana iki kez büyük seçim zaferleri kazanan merkez sol (1992 ve 1999) bu iki seçimde de söylemini İsrail toplumunun sosyo ekonomik sorunlarına çözüm üzerine inşa etmişti. Aradan geçen uzun süre zarfında ise toplumun sosyal sorunları üzerine yeteri kadar yoğunlaşmayan sol bu alanda temsiliyet özelliğini yavaş yavaş kaybetmiştir. Bir dönem iki devletli çözümü söyleminin merkezi yapan ve sağ cepheye karşı kullanan solun bugün bu çözüm hem merkez hem de merkez sağ tarafından tartışılırken ve tabu olmaktan çıkmışken halen güç kaybediyor olması söylem kısırlığının bir yansımasıdır. İki devletli çözümün sağ seçmen içinde bile %50'nin üstünde olumlu karşılandığı¹¹ bir dönemde bu

çözümün bir dönemki sözcüsü sol siyasetin çöküşünün İsrail toplumunun milliyetçileşmesinden öte seçmenin sol partilerden beklediğini bulamaması olarak yorumlanabilir.

Solun tezlerinin popüler olduğu bir dönemde siyasi uzantılarının yenilgi yaşamasının bir diğer nedeni de sol siyasetteki çok başlılık ve istikrarsızlıktır. Son 13 yılda Likud'un başında Ariel Şaron ve Benyamin Netanyahu görev alırken bu süre içerisinde İşçi Partisi 8 kez lider değişikliği yaşamıştır¹². Bir lider eksikliği göze çarparken solun çok parçalı yapısı da sol seçmenin tek çatı altında birleşmesini engellemektedir. İşçi Partisi lideri Yachimovic seçim kampanyasında İsrail-Filistin meselesinden hiç bahsetmeyip sadece İsrail toplumunun sosyal sorunlarından bahsederken Hatnua lideri Livni ise seçim kampanyasını İsrail-Filistin meselesi üzerine inşa etmiş ve ancak bu mesele çözüldüğünde İsrail'in diğer sorunlarının da çözülebileceğini öne sürmüştür¹³. Alternatif tez noksanlığı Kadima'nın seçim kampanyasında da görülmüştür. Netanyahu'nun liderliğinin İran

tarafından gelecek bir nükleer saldırıya karşı İsrail'i koruyamayacağını İsrail şehirlerinde reklam panolarında boy boy afişlerle seçmene duyuran Kadima'nın İran ile ilişkiler hususunda alternatif bir çözüm önerisi olmaması ¹⁴ merkez solun rakipleri karşısında siyaset üretebilme yetisinden yoksun olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme

Sol cemahta var olan seçmeni bir yöne çekebilecek karizmatik lider eksiği kronik bir hal almış gözükmeye de Livni'nin önümüzdeki dönemde merkez solda birleştirici bir lider olmak için en çok şansa sahip siyasi olduğunu söyleyebiliriz. Filistin meselesiyle alakalı müzakere odaklı siyaseti çözüm isteyen sol seçmeni Hatnua etrafına toplayabilir. Lakin irili ufaklı neredeyse her sol partinin farklı bir siyasi ajandasının olması ve kişisel siyasi menfaatler sol partileri tam olarak muhalefet olmaktan çıkarmaktadır. Şu anda Hatnua'da olduğu gibi merkez-sağ hükümetlere koalisyon ortağı olarak katılan sol hareketler gerek koalisyon hükümetlerinin kronik sorunları gerekse de

hükümet içindeki güçlerinin sınırlı olması nedeniyle ülke yönetiminde kendilerine siyasal taban kazandırabilecek bir performans gösterememektedirler. Solun kendi değerlerinden kimi zaman bu koalisyon ortaklıkları sebebiyle yüz çeviren sol hareketler yukarıda da belirttiğimiz gibi bu hareketleriyle hem İsrail solunu siyasette tasfiye etmekte hem de seçmene alternatif bir tercih sunmaktan geri kalmaktadırlar. Başta Avrupa kökenli seçmen dışında kalan Yahudi seçmene ulaşamayan İşçi Partisi olmak üzere merkez sol partiler kimlik siyasetini aşamadıkları sürece yerlerinde saydıkları gibi sol kimliklerinden de kayıp vereceklerdir.

Notlar

- (1) "İsrail'de koalisyon hükümeti kuruldu", BBC Türkçe, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2013/03/130314_israil_koalisyon.shtml , 14 Mart 2013
- (2) "Mass rallies revive Israel protest movement", Al Jazeera, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/09/201193232913445359.html> , 4 Eylül 2011
- (3) "Israeli protests: 430,000 take to streets to demand social justice", The

Guardian, <http://www.guardian.co.uk/world/2011/sep/04/israel-protests-social-justice>, 4 Eylül 2011,

- (4) Ben Birnbaum, "The End of the Two State Solution", The New Republic, <http://www.newrepublic.com/article/112617/israel-palestine-and-end-two-state-solution#>, 11 Mart 2013
- (5) Söz konusu kamuoyu araştırmasında katılımcılara olası Filistin devletinin yapısı ile alakalı sorular sorulmamıştır. Bu yüzden El Fetih veya Hamas'ın yönetimindeki bir Filistin devletine nasıl bakıldığı ile alakalı bir çıkarım yapamamaktayız.
- (6) Gideon Levy, "Meet the Israelis", Haaretz, <http://www.haaretz.com/opinion/meet-the-israelis-1.472137>, 25 Ekim 2012.
- (7) Rachel Shabi, "The Left in Israel is Its Own Worst Enemy", The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2013/jan/21/left-israel-own-worst-enemy> , 21 Ocak 2013
- (8) Toplumun Araplara karşı Apartheid vari bir düzeni savunduğunu gösteren kamuoyu araştırmaları fanatik Siyonist eğilimlerin toplumda güçlendiğini göstermektedir. Buna karşın bilhassa merkez solun da kendini bu fanatik Siyonist söylemden uzak tutmaması solun kendi değerlerinden uzaklaşıp kendi kendini tasfiye etmesi tezinin dayanaklarından. Ayrıca İsrail sağının beslendiği Siyonist akıl dolayısıyla benimsediği milliyetçi söylemin tipik ulus milliyetçiliklerinden farklı dinamikleri olduğu şerhini düşmeliyiz.
- (9) Samy Cohen, "La <dégauchisation> d'Israël? Paradoxes d'une Société en

-
- Conflit”, Politique Étrangère, 1:2013, s. 53-54.
- (10) Claude Klein, “Les Élections Israéliennes de 2013 ou la Découverte du Centre”, Politique Étrangère, 1:2013, s.67.
- (11) Ruth Margalit, “Why The Israeli Left is Lost?”, Slate.com, http://www.slate.com/articles/news_and_politics/foreigners/2013/01/israel_elections_benjamin_netanyahu_is_expected_to_be_reelected_even_though.html , 21 Ocak 2013
- (12) Nadav Eyal, “Three Sins of the Israeli Left”, Al Monitor, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2012/al-monitor/the-three-sins-of-the-israeli-le.html> , 18 Aralık 2012
- (13) Joel Greenberg, “Israel’s Center Left Parties Fail to Unite”, Washington Post, http://articles.washingtonpost.com/2013-01-17/world/36410107_1_center-left-center-left-high-turnout , 17 Ocak 2013
- (14) Lauren G. Cohen, “Israel: The Collapse of the Left”, Fair Observer, <http://www.fairobserver.com/article/israel-collapse-left> , 20 Ocak 2013